

НАСЛЕЂЕ

Миро ЧУКУЛИЋ

ПИСМО ИЗ ШПАНИЈЕ

26. септембра 1937 год.

Драги родитељи,

Тек сам јуче сазнао да и ви знате да се налазим у Шпанији. Чуо сам и то, да вам није било право и да сам вам тиме нанео доста брига. Потребно је да вам ипак објасним мој корак и тврдо сам уверен да ви поштени, радни и целог живота искоришћавани, вређани и понижавани, морате одобрити мој поступак и ваша родитељска страховања претвори-ти у мржњу према зликовцима и фашистима и тако се придружити великој борби милионских маса читавог света — у којој се радни народ свети за вековне патње и отима од разбојника слободу у којој ће градити лепши, радоснији и срећнији живот. Верујем чврсто, драги родитељи, да ћете се придружити тој великој борби и да ћете вашу брижност замени-ти поносом, што ваш син већ и учествује у тој борби и што својим живо-том откупљује слободу, хлеба и мир милионима обесправљених, поро-бљених и експлоатисаних.

Знам шта ћете рећи. Отац ће рећи како није било мени нужно да се излажем ратним тешкоћама и да своје родитеље остављам без помоћи коју требају — могло се опет и у том проклетом капиталистичком друштву некако проживети — још када је човек „паметан“ и „добар политичар“ (друкчије речено ако покоран и послушан будеш пред газдом не бунуиш помоћнике и не идеш у синдикат). Добро оче, ти знаш бар твој живот, па се осврни зачас и погледај. Ти си радио и теглио преко тридесет година. Шта си ти чуда препатио у томе раду. Каква брда си ти опа-нака направио, колико коже прерадио, колико си ноћи освануо на раду. Дакле, радио си много и био си поштен, послушан грађанин. Ниси се за-мерао ни властима ни газдама. Живео си скромно животом сваког занат-лије, коцкао се ниси, пио ниси и курве јурио ниси. После тридесет година таквог претераног рада и скромног живота ти ниси имао ништа. Па где је твој тридесетогодишњи зној, твоја мука и замука? Отели су ти, отима-ли су ти тридесет година, ти си радио као машина, а они су присвајали — отимали. Ти си радио, а К... се сладио. Банкари и велики трговци су

ти отели тридест најлепших година твог живота — они су отели твој живот. И са мношом је био исти случај. Када су деца банкара, великих трговаца и индустријалаца играла на чистом зраку и упијала у себе сунце, ја сам ишао да будем шегрт „да научим да постанем трговац“. Три године као робијаша су ме ти велики трговци, те паметне главе, на које се ваљало угледати, држали у влажном подруму и паковао сам са осталим дечацима. Хитре смо руке имали, оче, и веровали њиховим лажима и живели као робље на галијама и живели у заблуди да ћемо и ми једног дана имати велику радњу. И био сам послушан, вредан и поштен. Па опет плату су ми смањили. Ја растао, потребе биле веће, живот скупљи, а плата све мања. И тако, оче, дванаест година сам служио код четири газде, и сви су били подједнако лажљиви, покварени и незајажљиви за нашим животима, за нашом младошћу, за нашим здрављем, за нашим хитрим рукама и знојем из чега су сисали профит, злато, аутомобиле и виле на Дедињу. Сети се само покварењака М..... Како смо му ја и Жика као одрасли људи радили по 150 динара недељно и како је он тада сматрао себе нашим добротвором. И ту бедну плату за онако тежак и напоран рад он није хтео да призна као заслужену — него као милостињу коју нам је он, јер је доброг срца — делио. Па сети се А..... како ме је мангупски лагао у јануару прошле године на највећој зими и беспослици оставио без посла и цинички нудио да „поново преговарамо“. Видиш, оче, заблуда је данас веровати у то да ћеш ако си паметан, добар, поштен и вредан постати „свој газда“. Ти си поред свег страховитог искоришћавања од стране великих трговаца и банкара много дао нама, твојој деци. Волео си на си давао си највише љубави, са највише наде, да ће те твоја деца у старости помоћи. Да, оче, и ми те ценимо и ми тебе много волимо и хоћемо са највећом вољом да ти помогнемо и олакшамо старост. Па ипак, сам можеш да видиш какав је данас живот. *Разбојници и иуликоже, од којих си ти и сипрагао, толико су ојачали да данас и твоју децу у итаквој мери поробљавају и искоришћавају и да им не дају да ти помогну. Ако сам ја данас у Шпанији и ако сам тебе оставио без помоћи коју си очекивао од мене, онда су томе криви само катилистички, газде које су сисале твоје и твоју и моју крв. Тамо окрени твоју љушћу и инев, драг и мој оче.* Ти и сам знаш како је моја помоћ била и мала и несигурна. Сети се оних страшних дана наше беспослице у 1933. г. Таква беда нам је претила и вребала свакога часа. Крајње је време да се очистимо илузија и заблуда на рачун чега још и постоји и живи та мангупска капиталистичка банда. Време је, оче, да се супроставимо отимачини и злочинима К....., Б....., М....., П....., А..... и осталих друштвених паразита. Фашизам је њихова стража. Борба противу тога међународног фашизма води се данас у Шпанији. Зато сам ја данас у Шпанији, оче. Ми ћемо у тој борби победити, ми ћемо уништити фашизам и отећемо слободу за све народе, преотећемо од К....., Б....., М..... све што су нам годинама отимали. И ти, драга мајко, рећи ћеш зашто баш ја да стављам свој живот у опасности, да је рат тешка ствар за мене — и тако. Добро, мајко, зар је боље умирати свакодневно поред просјачке плате, поред малог и несигурног комада хлеба, понижен на тешком раду, у прабини, од болештина, од туберкулозе, у подрумима А..... П..... од глади у беспослици, од полицијског батињања и мучења у главњачи или у једној часној борби са оружјем у руци, таманећи чуваре пљачке и разбојништва. Боље је, сама ћеш признати умрети јуначки ча-

сном смрти у борби, него живети животом у коме се сваки дан умире постепено од глади и брига. Једна велика жена у Шпанији, чувена Пасионарија је казала: „Боље је умрети стојећи, него живети на коленима“. Речи те жене слуша читава Шпанија — речи те жене распаљују срца хиљадама бораца за слободу, хлеба и... и воде их у победе над злочиначким фашизмом. Ти си увек имала јако осећање за правдом и ти ћеш, знам сигурно, одобрити мој поступак и поздравити ме као борца за истину и слободу. Сви они имају мајке, сви они воле своје мајке. Нико од нас није дошао овамо да вас занемари и заборави. Не, ми смо данас у Шпанији и зато што вас волимо и поштујемо и ценимо ваше жртве и вашу материнску љубав. Овде у Шпанији, светим се, мајко, за твоје патње, за твој мучни живот. Ми бранимо овде од злочиначког фашизма вашу старост вашу благост и љубав за нас. Све је то угрожено од зликоваца који се зову фашисти. Та гарда профита сва је крвава већ од крви недужних на нападених мајки и невине деце. Мислимо ми на вас када се боримо, мислимо на наше добре старе мајке и очеве и волимо вас много. Зато сам ја у Шпанији. И то је часно, поштено од мене — ја вам тиме нисам нанео никакве љаге, напротив, наићи ћете на поштовање од стране свега што поштено мисли тамо. Зато, драги родитељи, поносно дигните главе и са гордошћу на коју имате право окрените се свакоме, како доликује оцу и мајци, чији се син бори за слободу свих народа, за сретнију и лепшу будућност.

Тако је то, драги моји стари. Иначе ја сам сасвим добро. Сада се налазим на одмору у једној дивној морској бањи. Раније, пре револуције, овде је буржоазија Шпаније уживала, подигла красне виле и уредила како то газде умеју да уреде за своје уживање. Данас, шпански народ је узео власт у своје руке и у овим вилама се одмарају борци за народне слободе, борци против фашизма.

Не само овде зато што је бања, него свуда гдегод се окренеш, никада се не би казало да је рат. Народ ради свој посао — сељаци у пољу, радници у фабрикама — живот тече нормалним током. Не оскудева се ни у чему. Не само да се не оскудева него је свега у изобиљу. На фронту је такође добро. Ја лично на фронту имам такав посао да се много мање излажем опасности него остали другови — то ће вас да умири, а мене је по неки пут срамота због тога.

Како сте ви? Пишите ми. Само без нарицања и жалопојки. То не приличи. Све много поздравите да не ређам.

А сад, драги моји, здраво — оно здраво антифашистичко са стишнотом песницом која не дозвољава да се слини — него весело, како приличи антифашистима (ја вас већ убрајам у антифашисте).

Све вас воли

МИРО

Оригинал (аутограф) овога писма борца за шпанску слободу, Мира Чукулића, Краљевчанина налази се у Историјском архиву града Краљева.